

SELETUSKIRI

Haridus- ja teadusministri käskkirjaga „Haridus- ja teadusministri 5. augusti 2015. a käskkirja nr 316 „Toetuste andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine“ elluviimiseks“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eelnõu eesmärk

Käskkirja eelnõuga (edaspidi eelnõu) muudetakse haridus- ja teadusministri 5. augusti 2015. a käskkirja nr 316 (muudetud haridus- ja teadusministri 16. veebruari 2016. a käskkirjaga nr 39 ja 14. veebruari 2017. a käskkirjaga nr 50) „Toetuste andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine“ elluviimiseks“.

Eelnõuga viiakse ellu „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020“ prioriteetse suuna nr. 1 “Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul” EL vahendite kasutamise eesmärgi nr. 5 “Õpe kutse- ja kõrghariduses on suuremas vastavuses tööturu vajadustega ning toetab ettevõtlikkust” meetme “Õppe seostamine tööturu vajadustega” tegevuse „Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine“ eesmärgi ja tulemusi.

Käskkirja muudatus kehtestatakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi STS) § 16 lõike 1 alusel.

Käskkirja muutmise peamiseks eesmärgiks on ühikuhindade kehtestamine kõrgharidusõppe õppekulude hüvitamiseks toetatavas tegevuses 8.6 “Täiendavate töökohapõhise õppe õppekohtade loomine”.

Käskkirja ja seletuskirja eelnõu koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse osakonna asejuhataja Sigrid Vaher (735 0263, sigrid.vaher@hm.ee), kutsehariduse osakonna peaekspert Karin Ruul (735 4099, karin.ruul@hm.ee) ja rahandusosakonna välisvahendite juht Reelika Luhtaru (735 0279, reelika.luhtaru@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

2.1. Käskkirja eelnõu lisas 1 tehakse alljärgnevad muudatused:

- punktis 3** lisatakse toetatavale tegevusele 8.1 „Praktika ja töökohapõhise õppe süsteemse korralduse arendamine kutse- ja kõrgkoolides“ uuteks partneriteks Tallinna Tehnikaülikool ja Eesti Ettevõtlikkuskool Mainor. Partnerite ülesandeks on praktika ja töökohapõhise õppe koolituste läbiviimine õppeasutuste praktika ja töökohapõhise õppe koordinaatoritele, praktikajuhendajatele ja teistele õppetevuse eest vastutavatele töötajatele. Tegevuse 8.1 partnerite ringi laiendamine tuleneb PRÕMi partneritelt ja elluviijalt saadud tagasisidest, et PRÕM raames pakutavad praktikajuhendamise koolitused peaksid arvestama rohkem eri haridustasemetega ja õppevaldkondade eripärasid ning koolituste läbiviimisesse oleks kaasatud rohkem praktikuid. Haridus- ja Teadusministeerium küsis uute koolitajate leidmiseks ettepanekuid kõigilt PRÕM partnereilt (partnerite nimekiri on toodud toetuste andmise tingimuste punktis 3). Koolituste korraldamise soovi avaldas kaks kõrgkooli, kes lisatakse tegevuse 8.1. partneriteks.
- punkti 6** lisatakse uue terminina töökohapõhise õppe mõiste. Töökohapõhine õpe on tasemeõppe üks õppevormidest, mida iseloomustab sõltumata haridustasemest ettevõttes või asutuses läbiviidava õppe suur osakaal. Kutsehariduse tasemel reguleerib töökohapõhist õppe korraldust haridus- ja teadusministri 20.12.2013 määrus nr 39 „Töökohapõhise õppe rakendamise kord“. Kõrghariduses ei ole riiklikult õppevormidele

kriteeriume kehtestatud. Õppevormide valik ja tingimused kehtestatakse kõrgkoolide õppekorralduseeskirjades, mille kinnitamise pädevus on kõrgkoolide nõukogudel. PRÕM tegevuse 8.1. raames on välja töötatud töökohapõhise õppe põhimõtted kõrghariduses.

3. **punktis 8.1** lisatakse sarnaselt punktiga 3 viimase lõigu lõppu, et lisaks Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli didaktikakeskustele viivad praktika ja töökohapõhise õppe koolitusi läbi Tallinna Tehnikaülikool ja Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor.

4. **punktis 8.6** „Täiendavate töökohapõhise õppe õppekohtade loomine“ on lisatud uus eelviimane lõik, milles täpsustatakse kõrghariduses töökohapõhise õppe piloteerimise põhimõtteid ja selgitatakse piloteerimise eesmärki. Töökohapõhise õppe piloteerimine kõrghariduses toimub kõrghariduse esimesel ja teisel astmel, st rakenduskõrgharidus-, bakalaureuse- ja magistriõppes, ning valitud õppekavagruppides. Töökohapõhine õpe kõrghariduses on õppevorm, mille puhul õpe töökohas (ettevõttes või asutuses) moodustab vähemalt 50% õppekava mahust. Töökohas omandab õpilane õppekavas kirjeldatud õpiväljundeid töökohapoolseid tööülesandeid täites. Tööandjatega koostöös õppetööd korraldades on eesmärgiks, et õpe vastaks enam tööandjate vajadustele.

Töökohapõhise õppe piloteerimiseks kuulutas elluviija välja konkursi, konkursi teade saadeti kõigile PRÕM partneritele. Ettepanekutes tuli põhjendada töökohapõhise õppe rakendamise vajadust konkreetsel õppekaval, õppe sihtgruppi, kaasatud ettevõtteid või asutusi ning töökohapõhise õppe jätkamise perspektiive pärast pilootprojekti lõppu. Piloteeritavate õppekavagruppide valimisel peeti silmas, et pilootprojekti oleksid esindatud erinevad kõrgkoolitüübid, õppekavagrupid ning õppeastmed, samuti arvestati taotlustega kaasas olnud kinnituskirju koostööst huvitatud ettevõtetelt ning ka seda, kui ametikohal töötamiseks on seadusest tulenevalt vajalik kutsetunnistus. PRÕM juhtnõukogu on heaks kiitnud otsuse, et piloteerimine toimub kolmes kõrgkoolis ja kolmes erinevas õppekavagrupis. Piloteerimisega alustatakse 2017/18 õppeaastal, õppekavade kestus varieerub kahest kuni nelja aastani. PRÕM-st toetatakse üht vastuvõttu valitud õppekavagruppides, kokku kuni 55 kõrgharidustasemel töökohapõhises õppes osalejat. Kõrgkoolid peavad töökohapõhise õppe õppekohad looma täiendavalt lisaks tavapärasele vastuvõtule, et eristada PRÕM-st toetatavat töökohapõhise õppe läbiviimist muust kõrgharidusõppest, mida rahastatakse riigi poolt ühtse tegevustoetuse alusel. Töökohapõhise õppe kulude hüvitamine toimub ühikuhinna alusel, mille väljatöötamise ja rakendamise meetoodika on sätestatud käskkirja lisas 2.

Viimases lõigus on täpsustatud, et ettevõtetega koostöö koordinaatorite ametikohad luuakse lisaks kutseõppeasutustele ka töökohapõhist õpet piloteerivatesse kõrgkoolidesse. Töökohapõhise õppega alustamine nõuab õppeasutuselt täiendavat tööd, koordinaatori peamised tööülesanded on toetuste andmise tingimustes eelnevalt kirjeldatud.

5. **Punktis 11** vähendatakse väljundmõõdiku „Õpipoisiõppes osalenute arv“ 2018. a vahesihhtaset „4666“-lt tasemele „4200“ ning 2020 sihttasel „8000“-lt tasemele „7200“ ehk mõlemal juhul 10%. (Samad sihttasemete vähendamise muudatused tehakse ka punkti 8.6. tekstis.) Õppe lõpetamise (ja väljalangemise) määr jääb samaks - 75% kõikidest osalejatest. Sihttasemete muutmine on heaks kiidetud Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 seirekomisjoni 20.06.2017 koosoleku otsusega ja mitteametlikult läbi räägitud Euroopa Komisjoniga, millele järgneb rakenduskava ametlik muutmine.

Täiendavaid töökohapõhise õppe koolituskohti rahastatakse PRÕMist samadel alustel kui riigieelarvest rahastatavaid koolituskohti. Seoses õpetajate palgatõusuga on kutsehariduse koolituskoha baasmaksumus viimasel kolmel aastal tõusnud 20% (2015 a. – 1388 €, 2017 a. - 1665 €), mis on algselt plaanitud (5%) koolituskoha baasmaksumuse tõusust kõrgem.

EHISE andmetel varieerub Eestis töökohapõhise õppe pikkus 3 kuust kuni 3 aastani (keskmine õppe pikkus 1 aasta). Riigi prioriteediks on soodustada ja võimaldada pikemat õpipoisiõpet, mis annaks laiemat ettevalmistust (mitte ei õpeta selgeks konkreetset tööõhiku) ja seeläbi luua ka paremad võimalused tööturul toimetulekuks. 2017. aasta sügisel alustatakse õpipoisiõppe piloteerimist kutsekeskhariduse õppekavadel (õppe pikkus 3,5 aastat) ja kõrghariduses (rakenduskõrghariduse õppekavade nominaalage kuni 4 aastat ja magistriõppes 2 aastat).

Lähtuvalt kutseharidusõppe koolituskoha baasmaksumuse tõusust ja vajadusest rakendada töökohapõhist õpet pikematel õppekavadel vähendatakse väljundmõõdikut.

6. **Punktis 12** suurendatakse toetatava tegevuse 8.7. „Kutsehariduse maine tõstmine“ otsest personalikulu 12 600 eurot, seoses Oskuste aasta projektijuhhi töötasuga. Kuni 2017 aasta veebruarini ostis elluviija Oskuste aasta projektijuhtimise teenust sisse. Leping lõpetati poolte kokkuleppel, kuna mõlemad osapooled ei olnud rahul töö kvaliteediga. Sama summa võrra vähendatakse muud kulu. Toetatava tegevuse summa ei muutu. Suurendatakse toetatava tegevuse 8.5 „Õpetajakoolituse praktika arendamine“ elluviija muud kulu 30 000 eurot, sama summa võrra vähendatakse partnerite muud kulu. Muutus on tingitud vajadusest korraldada kõiki partnereid kaasavaid seminare ja koosolekuid. Toetatava tegevuse summa ei muutu. Toetuste andmise tingimuste eelmises versioonis oli tegevuste eelarve summas viga, mis käesoleva käskkirjaga parandatakse. Tegevuste kogumaksumus on endiselt 26 568 575, nii nagu algselt ministri käskkirjaga oli kinnitatud.
7. **Punkti 13.2.8.** lisatakse abikõlbliku kuluna kõrgharidusõppe õppekulude hüvitamine töökohapõhises õppes ühikuhinna alusel, mille rakendamise põhimõtted on kirjeldatud lisas 2. Töökohapõhise õppe rakendamise vajalikkust kõrgharidusõppes on kirjeldatud punktis 8.6.
8. **Punktides 13.2.9. – 13.2.11.** täpsustatakse toetatava tegevuse 8.6. abikõlblike kulude nimetusi. Neis punktides nimetatud kulud on abikõlblikud ainult kutseõppe töökohapõhise õppe õpilastele. Täpsustus on vajalik eristamiseks kutse- ja kõrgharidusõppes hüvitatavaid kulusid (nt kõrgharidusõppes ei maksta koolilõuna ja sõidutoetusi jne)
9. **Punktis 13** on läbivalt asendatud termin „toetav tegevus“ terminiga „toetatav tegevus“, mis vastab struktuuritoetuse seaduse terminoloogiale.
10. **Punktis 13.3** lisatakse mitteabikõlblike kulude loetellu selgema õiguskindluse huvides uue alapunktina 13.3.5 kõrgharidusõppes õppivate töökohapõhise õppe üliõpilaste õppetootused. Üliõpilastel on töökohapõhises õppes õppides õigus taotleda õppetootusi (vajaduspõhine õppetootus ja vajaduspõhine eritoetus) vastavalt „Õppetootuste ja õppelaenu seaduses“ sätestatud tingimustele. Õppetootuste maksmiseks on planeeritud vahendid riigieelarves olemas ning vajaduspõhise õppetootuse taotlemine ja maksmine toimub tsentraliseeritult. Seetõttu ei ole vajalik PRÕM raames hüvitada töökohapõhise õppe üliõpilaste õppetootusi.
11. **Punkti 14.2** lisatakse Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi ühendmäärus) § 18 lg 1 muudatusest tulenevalt viide punktile 3, et oleks võimalus anda ettemakseid ka pikemaks ajaks kui 90 päeva. 07.05.2017 jõustus ühendmääruse § 18 lõike 1 punkt 3, mis lubab teha ettemakseid üle 90 kalendripäeva, kuid mitte rohkemaks kui 365 kalendripäeva juhtudel, kui sellise pikkusega ettemakse on tarnija või teenuse osutaja standardtingimus, või kui pikk ettemakse garanteerib parema hinna (näiteks soodsamad lennupiletid, aastased reisikindlustused jne) või on tagatud projekti võtmesündmuse läbiviimiseks parim koht (näiteks pidulik sündmus eeldab teatud ruumi kasutamist), mis selle saamise kindlustamiseks tuleb pikalt ette broneerida ja tasuda ka ettemaks. Kuna

Rahandusministeerium on andnud sellise võimaluse, on mõistlik see võimalusena sätestada ka käesolevas toetuse andmise tingimuste käskkirjas, arvestades, et eelnimetatud muudatus otseselt puudutab tegevuste raames tehtavaid kulusid nagu seminaride, koolituste, konverentside ja muude üritustega seotud kulud, välislähetuskulud, õppurite sõidu- ja majutuskulud, kusjuures pikema ajaga ettemaksete lubamine peaks lihtsustama toetuse andmise tingimuste käskkirja rakendamist toetuse maksmise osas.

12. **Punkti 14.3** teisest lausest on rakendusüksuse ettepanekul ära võetud võimalus esitada maksetaotlusi struktuuritoetuse registri väliselt. Kõik maksetaotlused tuleb esitada struktuuritoetuse registri kaudu. Kuna rakendusüksus on kohustatud kõik vastavad andmed struktuuritoetuse registrisse sisestama, samuti toimub toetuse saaja poolt maksetaotluste ja aruannete esitamine läbi registri, siis on otstarbekas ka maksetaotluse esitamine korraldada läbi registri, et vältida dubleerimist, andmesisestusvigu ning vähendada halduskoormust.
13. **Punktis 16** täpsustatakse seirearuandluse sisu, korraldust ja tähtaegasid. Punktis 16.1. on kustutatud ebavajalikuna endine alapunkt 16.1.2., sest ESF andmekorje nõuded on eraldi kirjeldatud punktis 17. Selle asemel on lisatud uues sõnastuses alapunkt 16.1.2. mis kohustab vahearuandes esitama ka info tegevuste tegelikust mõjust läbivatele teemadele. Punktides 16.2 ja 16.4 on täpsustatud aruande menetluse tähtaegasid, et ühtlustada need teiste uuendatud toetuse andmise tingimuste käskkirjadega.
14. **Punktis 17** täpsustatakse ESF andmekorje alla kuuluvaid tegevusi. Andmekorjet tuleb teostada vaid tegevuste 8.6 ja 8.8 puhul – õpipoisiõpe (sõltumata õppetasemest) ja keeleõpe. Praktikajuhendajate koolitamisele andmekorje ei kohaldu, kuna koolituste pikkus on alla 32 tunni (andmekorje miinimumtundide nõue).
15. **Punktis 18** on täpsustatud, milliste asutustega tuleb kooskõlastada toetuse andmise tingimuste muutmine.

2.2. Käskkirjale lisatakse uus **lisa 2** „Kõrgharidusõppe õppekulude ühikuhinna analüüs ja ühikuhinna rakendamise põhimõtted tegevuses 8.6 „Täiendavate töökohapõhise õppe õppekohtade loomine“. Lisas selgitatakse kõrghariduses töökohapõhise õppe piloteerimise vajalikkust, eesmärgid ja mahtu, kirjeldatakse kõrgharidusõppe läbiviimise seadusandlikku regulatsiooni ja rahastamise põhimõtteid, ühikuhinna analüüsi aluseks võetud andmestikku ja ühikuhinna väljaarvestamise meetodikat ning ühikuhinna rakendamise põhimõtteid.

Töökohapõhise õppe õppekulude hüvitamine kõrgkoolile toimub pärast semestri lõppu vastavalt õppekavagrupi kohta kehtestatud ühikuhinnale. Täiskoormusega õppiva üliõpilase õppekulude ühikuhind semestris varieerub alates 1200 eurost kuni 2130 euron. Täiskoormusega õppinud üliõpilase osakoormuse langemisel hüvitatakse kõrgkoolile õppekulud poole väiksemas määras.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele. Käesoleva eelnõu aluseks on perioodi 2014–2020 STS ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

4. Tegevuse mõjud. Eelnõus tehtavad muudatused ei avalda mõju läbivatele teemadele (regionaalsele arengule, keskkonnanahoiule, kodanikuühiskonna arengule, võrdsete võimaluste tagamisele, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele).

Käskkirja rakendamiseks vajalikud vahendid on ette nähtud kooskõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavale 2014-2020. Riigile ja maksumaksjale käskkirja rakendamine täiendavaid rahalisi kulutusi kaasa ei too. Eelnõu rakendamine võimaldab tegevuste vahendeid eesmärgipärast ja efektiivsemat kasutamist.

5. Käskkirja jõustumine. Käskkirja jõustub allkirjastamise hetkest.

6. Eelnõu koostamine. Eelnõu esitati EISis koostamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Siseministeeriumile. Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Sihtasutusele Innove, Eesti Tööandjate Kesksaadusele, Töötukassale, Eesti Kutseõppe edendamise ühingule, Rektorite Nõukogule ja Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogule. Rahandusministeerium koostas eelnõu märkustega, Siseministeerium märkusteta, teised ministeeriumid vaikimisi. Eelnõule esitasid arvamusi SA Innove ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Töötukassal märkusi ei olnud.

Margus Haidak
kõrghariduse osakonna juhataja